

Natuurtoets

Aanleg waterwingebied Kruisland

Toetsing Wet natuurbescherming en NNN

projectnummer 0485104.100
definitief revisie 00
21 september 2023

Natuurtoets

Aanleg waterwingebied Kruisland

Toetsing Wet natuurbescherming en NNN

projectnummer 0485104.100
definitief revisie 00
21 september 2023

Auteur

5.1.2.e

Gecontroleerd

5.1.2.e

Opdrachtgever

Brabant Water N.V.
Magistratenlaan 200
5223 MA 'S-HERTOGENBOSCH

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave
21-09-2023

beschrijving revisie 00
definitief

vrijgave
5.1.2.e

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding en planvoornemen	6
1.2	Doel en onderzoeksvragen	7
1.3	Leeswijzer	7
2	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	8
2.1	Algemeen	8
2.2	Soortbescherming	8
2.3	Gebiedsbescherming	9
2.3.1	Natura 2000	9
2.3.2	Natuurnetwerk Nederland	9
3	Methodiek	10
3.1	Algemeen	10
3.2	Bureauonderzoek	10
3.3	Terreinbezoek	11
3.4	Effectbeoordeling en advies vervoltraject	11
4	Resultaten	12
4.1	Gebiedsbeschrijving	12
4.2	Beschermde soorten	14
4.2.1	Resultaten bureauonderzoek	14
4.2.2	Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen	16
4.2.2.1	Vogels	16
4.2.2.2	Vleermuizen	17
4.2.2.3	Overige zoogdieren	18
4.2.2.4	Reptielen	18
4.2.2.5	Amfibieën	19
4.2.2.6	Insecten	19
4.2.2.7	Vaatplanten	19
4.2.2.8	Overige fauna en flora	19
4.2.3	Samenvatting beschermde soorten	20
4.3	Beschermde gebieden	20
4.3.1	Natura 2000-gebieden	20
4.3.2	Natuurnetwerk Nederland	21
5	Toetsing	22
5.1	Effectbepaling plan	22
5.2	Effecten op beschermde soorten	22
5.2.1	Vogels	22
5.2.2	Vleermuizen	23
5.3	Effecten op beschermde gebieden	23
5.3.1	Effecten op Natura 2000-gebieden	23
5.3.2	Effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	23
6	Bronnen	24

Bijlage 1: Wettelijk kader

Conclusies en advies

In opdracht van Brabant Water is door Antea Group een Natuurtoets uitgevoerd. Brabant Water is voornemens een nieuw waterwingebied te creëren nabij de Gastelseweg te Kruisland (gemeente Steenberg). Op het terrein zullen onder meer 10 à 12 winputten en een win-schakel-gebouw worden aangelegd.

Het plan kan worden uitgevoerd als duidelijk is dat de ingrepen niet in strijd zijn met de Wet natuurbescherming, het beleid van het NatuurNetwerk Nederland en van provinciaal beschermde natuurgebieden. Daarom is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden binnen de invloedssfeer van het projectgebied en de effecten hierop. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In dit hoofdstuk is het advies gegeven dat voortkomt uit de conclusies van de uitgevoerde Natuurtoets.

Conclusies: Beschermde gebieden

Het projectgebied is niet gelegen in een Natura 2000-gebied, een NNB gebied, een ecologische verbindingzone, een Groenblauwe Mantel gebied of een rust- en foerageergebied ganzen en smienten.

Natura 2000

Het projectgebied is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Brabantse Wal gelegen op circa 8 kilometer afstand tot het projectgebied. Gezien de relatief kleine en kortdurende ingreep, de afstand en de aanwezigheid van tussenliggende afscherpende elementen kunnen effecten door storingsfactoren zoals verdroging, versnippering, of verstoring door geluid, licht en trillingen op voorhand worden uitgesloten. Negatieve effecten van verzuring en vermisting ten gevolge van stikstofdepositie via de lucht kunnen niet op voorhand uitgesloten worden. Voor effecten door verzuring en vermisting door N-depositie dient een AERIUS berekening te worden uitgevoerd.

NNB en aanvullende provinciale gebiedsbescherming

Het projectgebied is niet gelegen in een NNB gebied of in één van de overige provinciaal beschermde gebieden. Mogelijk hebben de werkzaamheden een negatieve externe invloed op het NNB gebied. De werkzaamheden zullen geen waarden of kenmerken aantasten van de overige provinciale beschermde gebieden waardoor een negatief effect hierop kan worden uitgesloten.

Tabel 1. Overzicht conclusies en vervolgstappen gebiedsbescherming.

	Natura 2000	NNB	Aanvullende provinciale gebiedsbescherming
Aanwezig binnen de invloedssfeer?	Ja	Nee	Nee
Effecten?	Mogelijk door stikstofdepositie door de lucht.	Mogelijke externe werking door trilling, verlichting en toename bedrijvigheid.	Nee
Vereiste vervolgstappen aan de orde?	Ja, AERIUS berekening.	Contact opnemen met bevoegd gezag.	N.v.t.
Is het plan uitvoerbaar in het kader van de gebiedsbescherming?	Mogelijk, na uitkomsten AERIUS berekening.	Mogelijk, na contact bevoegd gezag.	Ja

Conclusies: Beschermde soorten

Uit de bureaustudie in combinatie met het terreinbezoek is gebleken dat (leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden:

- Jaarrond beschermde nesten van boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief;
- Algemene broedvogels (mogelijk nesten in bomen, bosschages, struiken en langs oevers);
- Vleermuizen (mogelijk verblijfplaatsen in bomen en of gebouwen en essentiële vliegroutes);
- Rugstreeppad (mogelijk (ontstaat er) essentieel leefgebied in het projectgebied).

In Tabel 2 is aangegeven welke gevolgen de aanwezigheid van (het leefgebied van) deze soorten heeft voor het voorliggende project. Aangegeven is of een nader onderzoek nodig is, of er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming, of dit middels maatregelen voorkomen kan worden en of bij de uitvoering van het project een ontheffing nodig is. In hoofdstuk 5 van deze Natuurtoets staat de onderbouwing voor de gegeven conclusies.

Tabel 2. Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort (groep)	Essentieel leefgebied in projectgebied?	Nader onderzoek nodig?	Is er sprake van een overtreding?	Is een ontheffing noodzakelijk	Vervolgstappen
Jaarrond beschermde nesten boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief	Mogelijk in bomen projectgebied.	Ja, vervolfbezoek in winterperiode wanneer blad van de bomen is.	Mogelijk, indien nesten aanwezig zijn.	Mogelijk, indien de nesten aanwezig zijn en binnen de verstoringszone van de werkzaamheden vallen.	Vervolgbezoek in winterperiode wanneer blad van de bomen is ter controle van de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Of werken buiten het broedseizoen.
Algemene broedvogels	Ja, nestgelegenheid aanwezig in bomen, bosschages, struiken en langs watergangen.	Nee.	Mogelijk, indien actieve broedgevallen aanwezig zijn. <i>Zie paragraaf 5.2.1 voor werkwijze</i>	Nee.	Werken buiten het broedseizoen. Indien tijdens het broedseizoen wordt gewerkt dient voorafgaand gecontroleerd te worden op broedvogels en dient het gebied vrijgegeven te zijn.
Vleermuizen	Mogelijk verblijfplaatsen in bomen en/of gebouwen en essentiële vliegroutes in omgeving.	Nee.	Nee, mits lichtverstoring wordt voorkomen gedurende de actieve periode van vleermuizen en mits vrije aanvliegroete behouden blijft. <i>Zie paragraaf 5.2.2 voor werkwijze.</i>	Nee	Indien bouwverlichting gebruikt wordt, deze niet richten op bomenrij langs de Gastelseweg en het Markvlietkanaal in de actieve periode van vleermuizen (circa 15 april - 15 oktober) in de schemer en nacht (van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonopkomst). Tevens groter materieel gedurende de schemer en

					avond op minimaal 5 meter afstand van de nabije gebouwen en/of bomen plaatsen.
Rugstreepad	Mogelijk ontstaan van geschikt voorplantingswater door werkzaamheden.	Nee.	Mogelijk, indien de soort zich tijdens de werkzaamheden in het projectgebied vestigt in nieuw ontstaan voortplantingsgebied.	Nee.	Rekening houden met ontstaan nieuw voortplantingsgebied door werkzaamheden. <i>Zie paragraaf 5.2.6 voor mitigerende maatregelen rugstreepad.</i>

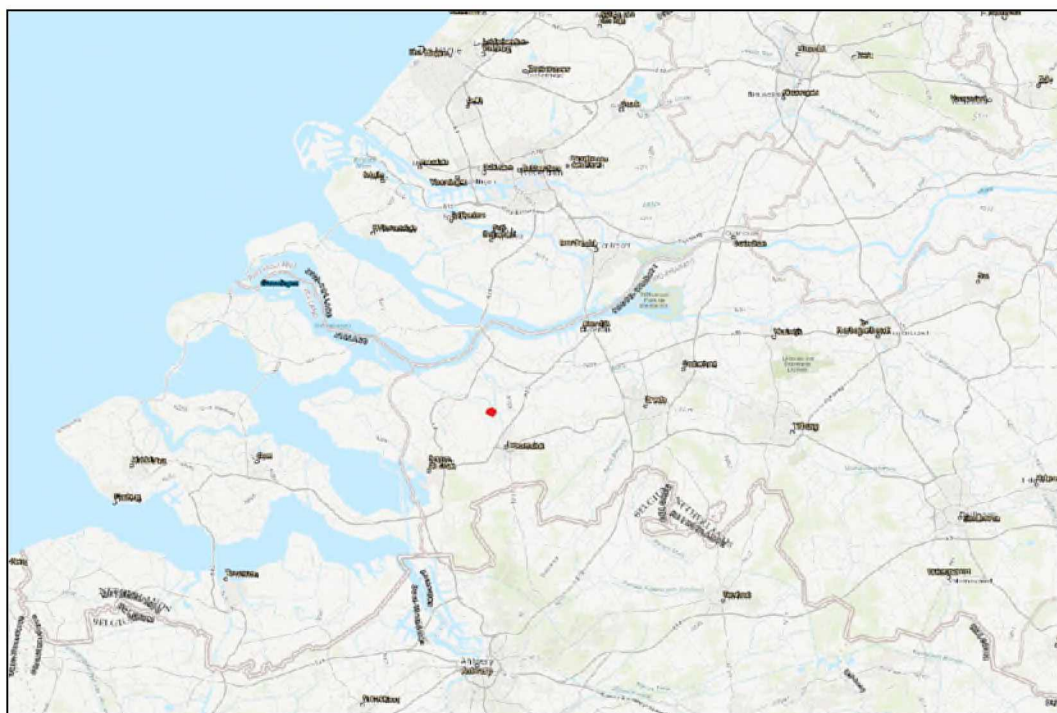
Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader in Bijlage I staat het wetsartikel uitgeschreven. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

1 Inleiding

Aanleiding en planvoornemen

In opdracht van Brabant Water is door Antea Group een Natuurtoets uitgevoerd. Brabant Water is voornemens een nieuw waterwingebied te creëren nabij de Gastelseweg te Kruisland (gemeente Steenbergen). Op het terrein zullen 10 à 12 waterwinputten en een win-schakelgebouw worden aangelegd. Het exacte aantal en de locaties van de te plaatsen putten dient nog nader te worden bepaald. De afmetingen van de beoogde putten zijn L3400 mm x B2500 mm x D1455 mm, de diameter van de filterbuis bedraagt 400 mm. De filterbuizen zullen tot in het 1ste watervoerend pakket worden geboord, de uiteindelijke boordiepte is op dit moment nog niet bekend. Op het terrein zullen tevens kabels en leidingen aangelegd worden aangelegd. De sleuven zullen tot maximaal 2,0 m -mv. worden gegraven. In figuur 1.1 is de globale ligging van het project weergegeven.

Figuur 1.1. Globale ligging van het werkgebied (rood) (bron achtergrond: Esri).

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming, NatuurNetwerk Nederland en provinciaal beschermde natuurgebieden). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de Natuurtoets beschreven.

1.1 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende Natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden, het NatuurNetwerk Nederland en provinciaal beschermde natuurgebieden) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Wnb beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van de voorgenomen activiteit? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit? Dient in het kader van de Wnb een ontheffing aangevraagd te worden?
- Komen in de beïnvloedingszone van het projectgebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de gevolgen hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een uitwerking- of een compensatieplan opgesteld te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 4 en 5 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

1.2 Leeswijzer

De Natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- De Natuurtoets begint met de belangrijkste conclusies gedestilleerd uit de resultaten van voorliggende Natuurtoets;
- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van de Natuurtoets en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de methodiek van de Natuurtoets;
- Hoofdstuk 4 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten en gebieden in (de omgeving) van het projectgebied;
- Hoofdstuk 5 toetst de activiteiten aan de Wet natuurbescherming, het NNN en provinciaal beschermde natuurgebieden.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'NatuurNetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen).

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving. Bij voorliggende toetsing wordt tevens beoordeeld of soorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in het projectgebied. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel B en C van voorliggende rapportage. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Ook zijn de provincies niet altijd het bevoegd gezag. In bepaalde gevallen¹ is dit het rijk (via RVO). Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie. Zie de Bijlage voor een uitgebreide toelichting.

2.3 Gebiedsbescherming

2.3.1 Natura 2000

Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en/of Vogelrichtlijn. Voor de gebieden en de daarbij aangewezen soorten en habitattypen zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Een activiteit mag niet leiden tot significant negatieve effecten op deze doelen of tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. Indien op voorhand significante effecten niet uitgesloten kunnen worden dient een Passende beoordeling opgesteld te worden.

2.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (in Noord-Brabant het Natuurnetwerk Brabant genoemd) is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden. Dit is onderdeel van de actieve soortbescherming uit de Wet natuurbescherming; bedreigde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Om dit te realiseren is in de Wnb vastgelegd dat de provincies zorgen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland (NNN). Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het NNN. Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. In de Omgevingsverordening van provincie Noord-Brabant zijn regels voor het NNN opgenomen.

---

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/wet-natuurbescherming/taken-en-rolverdeling-bevoegdheden>

Voor de natuurgebieden die behoren tot het NNB geldt het ‘nee, tenzij’-principe. Het ‘nee, tenzij’-principe betekent dat bestemmingsplannen toezien opdat nieuwe plannen en projecten geen significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, tenzij daarmee een zwaarwegend belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden conform compensatiebeleid van de provincie Noord-Brabant.

Het regime ter bescherming van het NNB kent in de provincie Noord-Brabant externe werking. Dit houdt in dat niet alleen de effecten van activiteiten die gelegen zijn binnen de grenzen van NNB-gebieden beoordeeld en eventueel gecompenseerd moeten worden, maar ook (potentiële) effecten op NNB-gebieden die in de omgeving van het plangebied liggen (externe effecten). Dit laatste is in ieder geval aan de orde als een ontwikkeling een negatief effect heeft op de waarden van het NNB vanwege geluid, licht of betreding (of bijvoorbeeld schaduwwerking, windturbulentie of het oprichten van een afscheiding langs een natuurgebied waardoor migratie niet langer mogelijk is). Voor zover er externe effecten optreden vanwege de verspreiding van stoffen door de lucht of water vindt een afweging plaats in het kader van andere wet- en regelgeving. Daarom is dit expliciet in de regels uitgesloten.

Binnen het NNB zijn diverse gebieden aangewezen als Natte Natuurparels. In Natte Natuurparels werkt de provincie aan het herstel van 36.000 hectare met verdroging bedreigde gebieden. Dit zijn belangrijke natuurgebieden met bijzondere ecologische waarde die afhankelijk zijn van grondwater. Ook wordt hier ingezet op verbetering van de waterkwaliteit.

2.3.3 Ecologische verbindingszones

De ecologische verbindingszones vormen een essentiële bouwsteen van het Natuurnetwerk Brabant. De ecologische verbindingszones gaan versnippering van de Brabantse natuur tegen doordat zij natuurgebieden verbinden. Ze functioneren als trekroutes en als (tijdelijk) leef- en voortplantingsgebied voor dieren en planten. Voor gebieden behorende tot een ecologische verbindingszone zijn aparte regels opgenomen in de omgevingsverordening, welke tot doel hebben om de verbindende functie van de ecologische verbindingszones te beschermen.

2.3.4 Groenblauwe mantel

Naast het NNB zijn in de provincie Noord-Brabant gebieden aangewezen als groenblauwe mantel. Het beleid in de groenblauwe mantel is gericht op het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, watersysteem en landschap. Voor de natuur betekent dit vooral versterking van de leefgebieden voor plant- en diersoorten en de bevordering van de biodiversiteit buiten het NNB. Voor het water wordt vooral ingezet op kwantitatief en kwalitatief herstel van kwelstromen.

Een bestemmingsplan dat van toepassing is op de groenblauwe mantel:

- a) strekt tot behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van het watersysteem en de daarmee samenhangende ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken;
- b) stelt regels ter bescherming van de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden en kenmerken van het gebied;
- c) borgt dat een ontwikkeling gepaard gaat met een positieve bijdrage aan de bescherming en ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken.

Ontwikkelingen in de groenblauwe mantel zijn mogelijk, indien het gebruiksfuncties zoals landbouw en recreatie betreft, met een meer extensief karakter en die bijdragen aan de kwaliteiten van natuur, water en landschap. De ontwikkeling van nieuwe (kapitaal)intensieve functies, zoals stedelijke ontwikkeling of intensieve vormen van recreatie of/ en landbouw passen minder bij het karakter van de Groenblauwe mantel. Daarom gelden binnen de groenblauwe mantel voor deze initiatieven aanvullende regels voor de ontwikkeling van die functies.

2.3.5 Rust- en foerageergebied ganzen en smienten

Voor ganzen en smienten zijn in Noord-Brabant een aantal gebieden aangewezen als rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten. In de Omgevingsverordening Noord-Brabant zijn regels opgenomen voor activiteiten in deze gebieden. In rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten mogen in de periode 1 november tot 1 april, een aantal soorten niet opzettelijk worden verontrust (het gaat om brandganzen, grauwe ganzen, kolganzen, rotganzen, taigarietganzen, toendrarietganzen en smienten).

2.4 Bescherming van houtopstanden

De Wet natuurbescherming (Wnb) geeft invulling aan de bescherming van houtopstanden die tot aan 1 januari 2017 vielen onder bescherming van de Boswet. De bescherming is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wnb. De Provincie is het bevoegd gezag. De bescherming betreft de houtopstanden die zijn gelegen buiten de bebouwde kom Wnb en die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of bestaan uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. De Wnb doet geen uitspraken over houtopstanden die zijn gelegen binnen de bebouwde kom of met kleinere oppervlakte dan 1.000 m². Bescherming van dergelijke houtopstanden is een taak van de gemeentelijke overheid.

De wet geldt niet voor:

- a) Houtopstanden op erven of in tuinen;
- b) Fruitbomen of windschermen om boomgaarden;
- c) Naaldbomen bedoeld als kerstbomen indien niet ouder dan 20 jaar;
- d) Kweekgoed;
- e) Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- f) Het dunnen van een houtopstand;
- g) Het uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van biomassa (onder specifieke voorwaarden).

Voor houtopstanden groter dan 1.000 m² is veelal sprake van overlap met de gemeentelijke Algemene Plaatselijke Verordening (APV). De mate van overlap kan per gemeente verschillen en is dus maatwerk. Toetsing aan de APV valt buiten de scope van de Natuurtoets.

Voor houtopstanden die zijn beschermd in de Wnb geldt een meldingsplicht bij voorgenomen velling, en in principe tevens een herplantplicht. Herplant wordt in principe ter plekke ingevuld. Onder voorwaarden kan herplant ook elders worden gerealiseerd.

3 Methodiek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodiek die gehanteerd wordt tijdens het bureauonderzoek ([paragraaf 3.2](#)) en gedurende het terreinbezoek ([paragraaf 3.3](#)) van voorliggende Natuurtoets. In [paragraaf 3.4](#) wordt aangeduid hoe deze gegevens leiden tot een conclusie.

3.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het plan;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Bij vogels zal met name speciale aandacht geschonken worden aan soorten die in het projectgebied een essentieel leefgebied kunnen hebben. Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

Een aantal soorten is door de provincies vrijgesteld en zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel B en C in de bijlage). Deze zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt bij het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Hierbij kan gedacht worden aan het rekening houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten en de manier van werken (zoals het aanhouden van vaste rijroutes en het zorgen voor vluchtmogelijkheden voor de soorten).

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het projectgebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij is nagegaan of er in de periode 2018-2023 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het projectgebied. Daarnaast is gebruikt gemaakt van de digitale verspreidingsatlas (Verspreidingsatlas z.d.). Deze atlas maakt gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het projectgebied. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het projectgebied voor zouden kunnen komen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van provinciale digitale atlassen. Om inzicht te krijgen in de ligging van het projectgebied ten opzichte van het NNB is de provinciale website geraadpleegd.

3.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemde bureaustudie is middels een terreinbezoek bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Naast directe waarnemingen kan dan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de verwachte aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten op de locatie. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Op 25 juli 2023 is een terreinbezoek uitgevoerd door 5.1.2.e een deskundig ecooloog, bij droog, licht bewolkt weer en een temperatuur van circa 20°C. Tijdens het terreinbezoek is het projectgebied en de omgeving bekeken op aanwezige soorten en habitats om een beeld te krijgen van aanwezige en mogelijke aanwezige beschermde flora en fauna.

3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

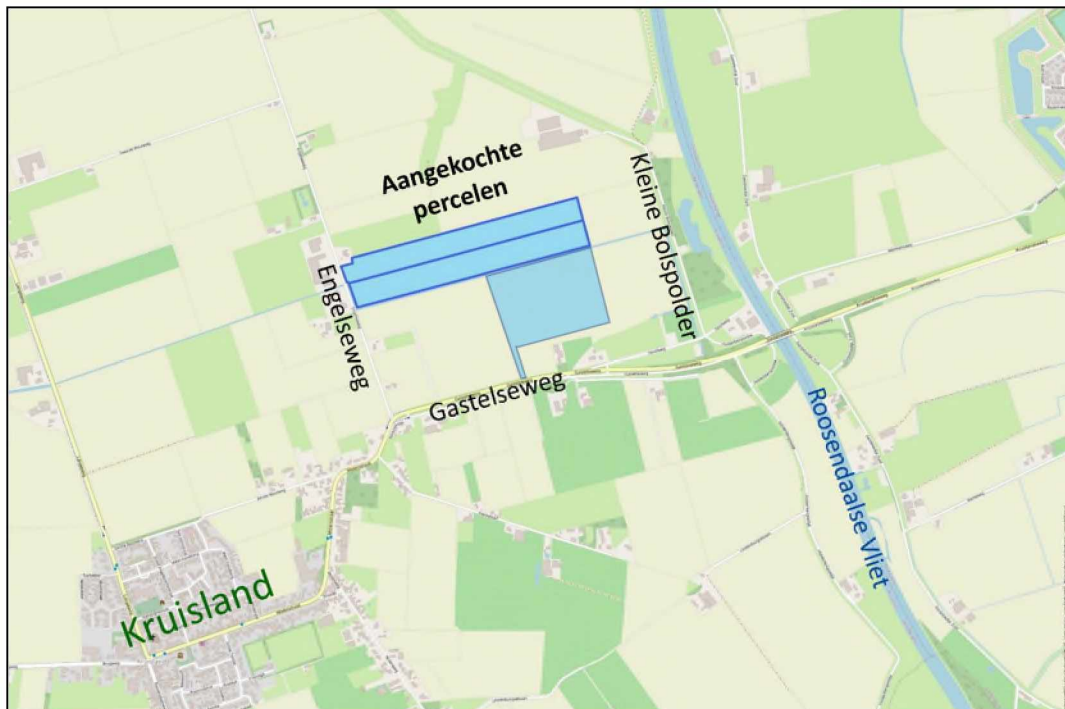
Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of het plan uitvoerbaar is en of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

4 Resultaten

In [paragraaf 4.1](#) wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het projectgebied gegeven. Vervolgens wordt in [paragraaf 4.2](#) ingegaan op de resultaten van de in het gebied aanwezige of verwachte beschermde soorten (uiteenzetting van de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek), waarna in [paragraaf 4.3](#) de ligging van gebieden beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming en het NNB in de omgeving van het projectgebied aangegeven wordt.

4.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied bestaat uit agrarische percelen gelegen ten noorden van het dorp Kruisland, gemeente Steenbergen, provincie Noord-Brabant. Op het bezoekmoment was de bestemming van de percelen intensief beheerde akkerbouw. De omgeving bestaat uit enkele woningen, boerderijen en andere intensief beheerde agrarische percelen. Ten oosten van het projectgebied loopt het Markvlietkanaal en door het projectgebied zelf lopen watergangen.

Figuur 4.1. Aangekochte percelen door opdrachtgever welke projectgebied betreffen (bron: Antea).

Figuur 4.2. Overzicht projectgebied.

Figuur 4.3. Watergang naast projectgebied.

Figuur 4.4. Watergang met vegetatie naast projectgebied.

Figuur 4.5. Omgevingsimpressie projectgebied.

Figuur 4.6. Nabije woning met bomen zuid.

Figuur 4.7. Nabije woning met bomen zuidwesten.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Resultaten bureauonderzoek

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij het projectgebied in de afgelopen 5 jaar diverse beschermde soorten zijn waargenomen (binnen een straal van 2,5 kilometer). Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV-onderdeel a en b) en de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming alsook vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. De soorten zijn weergegeven in Tabel 4.1.

Tabel 4.1. Overzicht van waargenomen beschermde soorten in de omgeving van het projectgebied (binnen een straal van 2,5 km) die in de NDFF door derden zijn ingevoerd. De soorten zijn in te delen in Habitatrichtlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10 en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest (JRB) en zijn aangegeven met een 'X' (NDFF, 2018-2023).

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels	Boomvalk	X		
	Buizerd	X		
	Gierzwaluw	X		
	Grote Gele Kwikstaart	X		
	Havik	X		
	Huismus	X		
	Kerkuil	X		
	Ooievaar	X		
	Ransuil	X		
	Roek	X		
	Slechtvalk	X		
	Sperwer	X		
	Steenuil	X		
	Wespendief	X		
	Zoogdieren	Vleermuizen*		X
Bever			X	
Boommarter				X
Bunzing				X
Eekhoorn				X
Haas**				X
Hermelijn				X
Konijn**				X
Wezel				X
Wolf		X		
Amfibieën	Alpenwatersalamander			X
	Rugstreepad		X	
Vissen	Grote modderkruiper			X
Dagvlinders	Grote vos			X
	Grote weerschijnvlinder			X
Vaatplanten	Wolfskers			X

*Vleermuizen: Gewone-, kleine- en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis

**Deze soorten zijn in Noord-Brabant vrijgesteld van de lijst beschermde soorten (artikel 3.10) en zullen daarom niet verder behandeld worden in deze Natuurtoets. Echter geldt nog wel de Zorgplicht.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het projectgebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 4.2.2 uiteengezet. Tevens worden soorten die niet bekend aanwezig zijn, maar mogelijk wel verwacht aanwezig worden, toegevoegd.

4.2.1.1 Vogels

Alle broedgevallen van vogels zijn beschermd. Van 16 vogelsoorten zijn ook de nesten, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 1 tot en met 4 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012).

Naast de jaarrond beschermde nesten van categorie 1 tot en met 4 zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Vogels met jaarrond beschermde nesten categorie 1 tot en met 5 zijn vermeld in tabel 4.2.

Tabel 4.2. Jaarrond beschermde nesten in de provincies Noord-Brabant, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland, Gelderland en Utrecht.

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Boomvalk	4	Blauwe reiger	5	Ijsvogel	5
Buizerd	4	Boerenwaluw	5	Kleine bonte specht	5
Gierzwaluw	2	Bonte vliegenvanger	5	Kleine vliegenvanger	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomklever	5	Koolmees	5
Havik	4	Boomkruiper	5	Kortsnavelboomkruiper	5
Huismus	2	Bosuil	5	Oeverwaluw	5
Kerkuil	3	Brilduiker	5	Pimpelmees	5
Oehoe	3	Draaihals	5	Raaf	5
Ooievaar	3	Eidereend	5	Ruigpootuil	5
Ransuil	4	Ekster	5	Spreeuw	5
Roek	2	Gekraagde roodstaart	5	Tapuit	5
Slechtvalk	3	Glanskop	5	Torenvalk	5
Sperwer	4	Grauwe vliegenvanger	5	Zeearend	5
Steenuil	1	Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Wespendief	4	Grote bonte specht	5	Zwarte mees	5
Zwarte wouw	4	Hop	5	Zwarte roodstaart	5
		Huiswaluw	5	Zwarte specht	5

Jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4)

In de omgeving van het projectgebied kunnen diverse soorten vogels met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) voorkomen. Tijdens het terreinbezoek is de omgeving van het projectgebied gecontroleerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde vogelnesten. Hoewel er geen jaarrond beschermde nesten zijn aangetroffen, is het niet uit te sluiten dat deze aanwezig zijn. De bomen nabij projectgebied zitten namelijk volop in het blad, waardoor mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten gemakkelijk over het hoofd zijn te zien. De bosschages, bomenrijen en de bomen op diverse erven in en rondom het projectgebied zijn mogelijk geschikt voor boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer, oehoe, wespndief en zwarte wouw.

Er zijn in de nabije omgeving van het projectgebied geen masten of geschikte palen aanwezig. Daarnaast zijn er geen hoge gebouwen met richels aanwezig in de nabije omgeving van het projectgebied. Hierom kunnen jaarrond beschermde nesten van ooievaar en slechtvalk worden uitgesloten uit het projectgebied.

Er zijn in en rondom het projectgebied diverse gebouwen aanwezig welke mogelijk geschikt zijn voor huismus en gierzwaluw vanwege voldoende invliegmogelijkheden. Gierzwaluw wordt echter enkel verwacht in het dorp Kruisland, aangezien de soort niet broedt in open landschap zoals in boerderijen in agrarisch gebied.

Binnen het projectgebied zijn diverse agrarische bedrijven aanwezig met erven waarop rustige hoekjes met schuren aanwezig zijn welke mogelijk geschikt zijn voor steenuil. Daarnaast heeft een deel van deze agrarische bedrijven mogelijk invliegmogelijkheden voor kerkuil, waardoor ook deze niet uit te sluiten is in het projectgebied.

De grote gele kwikstaart is een vogelsoort welke in het trekseizoen veelvuldig wordt waargenomen in Nederland. Echter zijn broedgevallen nog relatief uniek in de noordelijke en oostelijke Nederlandse provincies. In Nederland laat de grote gele kwikstaart een sterke voorkeur zien aan snelstromend water. Dit ontbreekt in het projectgebied. Daarnaast zijn er geen broedgevallen van grote gele kwikstaart bekend in Zeeland. De combinatie van het ontbreken van optimaal habitat en het ontbreken van bekende broedgevallen in Zeeland zorgen ervoor dat de soort kan worden uitgesloten uit het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op jaarrond beschermde nesten worden behandeld in paragraaf 5.2.1.

Mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5)

Er kunnen diverse soorten met jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 in de omgeving van het projectgebied voorkomen. Er gelden echter geen ecologisch zwaarwegende feiten voor de te verwachten soorten die jaarrond bescherming onder categorie 5 rechtvaardigen vanwege voldoende alternatieve broedmogelijkheden voor deze soorten. Voor deze soorten geldt daarom hetzelfde als voor algemene broedvogels.

Algemene broedvogels

In de omgeving van het projectgebied is geschikt broedhabitat aanwezig voor diverse algemene broedvogels. In bosschages, bomen en struiken kunnen diverse zangvogels als merel en vink tot broeden komen. Bij de aanwezige watergangen kunnen watervogels als de meerkoet en de wilde eend tot broeden komen en op de akkers kunnen soorten als Kievit en graspieper nestelen. De gebouwen zijn mogelijk geschikt voor soorten zoals kauw.

Mogelijke consequenties van de ingreep op algemene broedvogels worden behandeld in paragraaf 5.2.1.

4.2.1.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd (alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in de Habitatrichtlijn). Vleermuizen kunnen een projectgebied gebruiken als verblijfplaats, vaste vliegroute en/of foerageergebied.

Verblijfplaatsen kunnen uitgesplitst worden in vier categorieën, te weten kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven. Vleermuizen maken op verschillende manieren en in verschillende seizoenen gebruik van deze verblijfplaatsen. De eisen die vleermuizen stellen aan hun verblijfplaatsen zijn afhankelijk van de vleermuissoort en het gebruik van de verblijfplaats. Kraamverblijven worden in het voorjaar en de vroege zomer gebruikt door grote groepen drachtige vrouwtjes om hun jongen te baren en groot te brengen. Tegelijkertijd bevinden kleinere groepen mannetjes zich in de zomerverblijfplaatsen. Later in de zomer en in het najaar verplaatsen de mannetjes zich naar de paarverblijven, waaromheen ze een territorium bezetten en verdedigen tegen andere mannetjes. Binnen het territorium proberen de mannetjes langskomende vrouwtjes te lokken naar de paarverblijven, waar vervolgens de paring plaatsvindt. Het paarseizoen eindigt in de herfst, waarna de vleermuizen de winterverblijven opzoeken om te overwinteren. Sommige soorten migreren hiervoor over behoorlijke afstanden.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes voor dagelijkse verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebieden en in het geval van migrerende soorten, voor de jaarlijkse trek van en naar de winterverblijven. Meestal maken vleermuizen langdurig gebruik van vaste routes die ze onthouden. Daarbij worden lijnvormige elementen zoals bomenrijen, dijken en watergangen gebruikt als vliegrouteondersteuning. Het onderbreken of verwijderen van deze elementen bij een (potentiële) vliegroute kan een negatief effect hebben op de mogelijkheid van vleermuizen om hun doel te bereiken.

Ten slotte kunnen vleermuizen een projectgebied gebruiken als foerageergebied. De vleermuizen komen via vaste routes naar het foerageergebied om daar in de buurt van bomen en water te jagen op vliegende insecten. Net zoals vaste vliegroutes die veelvuldig gebruikt worden, maken vleermuizen ook gebruik van vaste foerageergebieden. Het ongeschikt maken van een

foerageergebied door bijvoorbeeld het kappen of verlichten van bomen of het dempen van waterpartijen, kan tot gevolg hebben dat vleermuizen geen toegang meer hebben tot voldoende voedsel.

Verblijf- en rustplaatsen

Hoewel er geen holten zijn aangetroffen in de bomen binnen en rond het projectgebied, is vanwege het aanwezige blad op de bomen niet uit te sluiten dat deze wel aanwezig zijn. Ook zijn er diverse gebouwen aanwezig welke mogelijk geschikte invlieg mogelijkheden hebben. Daarom kunnen zowel boom- (ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis) als gebouwbewonende soorten vleermuizen (gewone-, kleine- en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en meervleermuis) niet worden uitgesloten uit (de omgeving van) het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op verblijfplaatsen van gebouw- en boombewonende vleermuissoorten worden behandeld in paragraaf 5.2.2.

Essentiële vliegroutes

Hoewel er diverse lijnvormige elementen zoals watergangen of bomenrijen aanwezig zijn voor vleermuizen, worden deze niet als essentieel beschouwd in verband met voldoende of zelfs betere alternatieven in de directe omgeving. Er zijn echter twee lijnvormige elementen welke mogelijk wel als essentiële vliegroute kunnen dienen voor water- en/of meervleermuis (hoewel meervleermuis niet staat aangegeven vanuit de NDFF data, is het op basis van habitat en verspreidingsgegevens mogelijk dat deze soort zich in het projectgebied bevindt). Dit betreffen de bomenrij welke zich langs de Gastelseweg bevindt en het Markvlietkanaal ten oosten van het projectgebied. Er zijn geen vergelijkbare lijnvormige elementen in de directe omgeving welke tot dezelfde gebieden kunnen leiden. De aanwezigheid van een essentiële vliegroute kan dus niet worden uitgesloten in het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op de potentiële essentiële vliegroutes de "Gastelseweg" en het "Markvlietkanaal" worden behandeld in paragraaf 5.2.2.

Essentieel foerageergebied

De omgeving van het projectgebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Bijvoorbeeld het Markvlietkanaal of de bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal kunnen dienen als foerageergebied. Echter zijn er in de omgeving van het projectgebied voldoende of zelfs betere alternatieven beschikbaar (in het geval van het Markvlietkanaal betreft het delen van het kanaal welke ver van het projectgebied afliggen). Daarom kan de aanwezigheid van een essentieel foerageergebied worden uitgesloten uit het projectgebied.

4.2.1.3 Overige zoogdieren

Uit het bureauonderzoek is naar voren gekomen dat er binnen een straal van 2,5 kilometer tot het projectgebied diverse beschermd, niet vrijgestelde zoogdieren zijn waargenomen in de laatste vijf jaar. Het gaat om de bever, boommarter, bunzing, eekhoorn, hermelijn, wezel en wolf. Daarnaast kan de aanwezigheid van waterspitsmuis op basis van verspreiding en habitat niet worden uitgesloten binnen het projectgebied. Aanwezigheid van overige beschermd, niet-vrijgestelde zoogdiersoorten, kan worden uitgesloten op basis van het landelijke verspreidingspatroon en de aanwezige habitats in de omgeving van het projectgebied.

Bever

De bever leeft op plaatsen waar bos en open water aan elkaar grenzen. De bever heeft een voorkeur voor groot open water zoals meren, rivieren en beken maar ook moerassen met op de oevers broekbossen met boomsoorten als wilg en els. De waterdiepte moet minimaal 50 centimeter zijn (Zoogdiervereniging, z.d.). De watergangen in het projectgebied zijn bijna allen ongeschikt voor bever vanwege het ontbreken van rijke begroeiing aan de oevers en ondiepte van de watergang zelf. Echter is het Markvlietkanaal mogelijk wel geschikt voor bever. Deze bevat voldoende bosschage aan de oevers en is van voldoende diepte en omvang voor bever.

Mogelijke consequenties van de ingreep op het mogelijk essentieel leefgebied en verblijfplaatsen van de bever worden behandeld in paragraaf 5.2.3.

Boommarter

De boommarter is een soort van een bosrijke omgeving. In Nederland komt de boommarter in allerlei typen en leeftijden bos voor. Boommarters kiezen hun rustplaatsen vaak in boomholten, konijnen-, vossen of dassenholen, tussen boomwortels of onder takkenbossen. Nesten zitten vaak in oude spechten- of eekhoornholten, regelmatig in inrottingsholten en soms in gebouwen die in of aan de rand van het bos staan (Zoogdiervereniging, z.d.). De bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, aan de kleine Bolspolder, is mogelijk geschikt voor de boommarter vanwege voldoende omvang en potentiële schuilmogelijkheden.

Mogelijke consequenties van de ingreep op het mogelijk essentieel leefgebied en verblijfplaatsen van de boommarter worden behandeld in paragraaf 5.2.4.

Bunzing, hermelijn en wezel (kleine marterachtigen)

De bunzing, hermelijn en wezel komen in uiteenlopende biotopen voor, waarbij de hermelijn de vaker aangetroffen wordt in natter biotoop dan wezel. Belangrijk is dat er voldoende dekking en schuilmogelijkheden aanwezig zijn en dat er voldoende prooidieren te vinden zijn. De soorten maken voor verblijfplaatsen gebruik van oude hopen van bijvoorbeeld konijn, mol, vos, das. Maar ook steenhopen, houtmijten, holle bomen of boomwortels kunnen als verblijfplaats gebruikt worden. De wezel en hermelijn kunnen zelfs gebruik van muizenholten en de bunzing graaft soms een eigen hol (Zoogdiervereniging, z.d.). Er zijn diverse locaties aanwezig welke mogelijk verblijfplaatsen kunnen bevatten van bunzing, hermelijn en/of wezel. De bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, aan de kleine Bolspolder, is mogelijk geschikt en er zijn diverse boerenerven met voldoende schuilmogelijkheden aanwezig verspreid over de gehele omgeving van het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op de verblijfplaatsen van de kleine marterachtigen worden behandeld in paragraaf 5.2.5.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in bosachtige biotopen. Ze leven in verschillende bostypen maar ook in tuinen, parken en houtwallen. Zolang er voldoende voedsel beschikbaar is komen ze ook voor in bebouwd gebied (Zoogdiervereniging, z.d.). De bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, aan de kleine Bolspolder, is mogelijk geschikt voor eekhoorn. Dit is de enige locatie welke voldoende omvang heeft en dus mogelijk voldoende voedsel kan bieden aan de eekhoorn. Overige locaties zoals tuinen, boerenerven of bomenrijen binnen het projectgebied kunnen mogelijk als foerageergebied dienen, maar worden niet als essentieel beschouwd vanwege voldoende of zelfs betere alternatieven in de omgeving. Essentieel leefgebied en verblijfplaatsen van eekhoorn kan dus niet worden uitgesloten in het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op het essentieel leefgebied en verblijfplaatsen van de eekhoorn worden behandeld in paragraaf 5.2.4.

Wolf

Bij voorkeur leeft de wolf in uitgestrekte open bossen en afgelegen moerasgebieden. De soort is echter een 'cultuurvolger' en heeft geleerd te overleven in gebieden waar ook mensen wonen. De wolf heeft een grote behoefte aan drinkwater (omdat hij dagelijks lange afstanden loopt) en komt dus weinig voor in droge landschappen. Het nest van een wolf bevindt zich vaak in een grot of zit verscholen onder boomwortels of tussen de rotsen. De wolf graaft soms ook een hol of vergroot hopen van andere dieren zoals vos en das (Zoogdiervereniging, z.d.). In de omgeving van het projectgebied ontbreekt uitgestrekt open bos of afgelegen moerasgebied. De aanwezigheid van een verblijfplaats en essentieel leefgebied van de wolf wordt daarmee uitgesloten.

4.2.1.4 Amfibieën

In een straal van 2,5 kilometer tot het projectgebied zijn in de afgelopen vijf jaar twee beschermde amfibieënsoorten waargenomen: de Alpenwatersalamander en de rugstreppad. Aanwezigheid van overige beschermde amfibieënsoorten kan worden uitgesloten op basis van het landelijke verspreidingspatroon en de aanwezige habitats.

Alpenwatersalamander

De Alpenwatersalamander plant zich voort in diverse kleine, geïsoleerde watertypen, zoals (bos)poelen, vennen, vijvers en sloten. Daarnaast plant de soort zich met name in Limburg ook voort in bronbeekjes, karresporen en veedrinkpoelen. Het landhabitat bevindt zich meestal op korte afstand, hooguit enkele honderden meters, van het voortplantingswater. De actieradius bedraagt circa 400 meter (RAVON, z.d.). In de bosschage ten oosten van het projectgebied, aan de Kleine Bolspolder, bevindt zich een waterpartij welke mogelijk geschikt is voor alpenwatersalamander. De overige locaties in het projectgebied betreffen watergangen met onvoldoende geschikt biotoop in de directe omgeving ter overwintering en/of bevatten veel vis. De Alpenwatersalamander kan dus niet worden uitgesloten in het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op de Alpenwatersalamander worden behandeld in paragraaf 5.2.4.

Rugstreppad

De rugstreppad is vaak te vinden in gebieden met een hoge dynamiek. Deze dynamiek kan ook door menselijke activiteiten veroorzaakt zijn. Hierbij kan gedacht worden aan gebieden met bouwterreinen, groeven, zand- en kleiafgravingen, rivierduinen en uiterwaarden. In de omgeving van de leefgebieden is vaak een goed vergraafbare (zanderige) bodem aanwezig waarin de soort zich kan ingraven. Daarnaast komt de soort ook voor in meer stabiele biotopen zoals heideterreinen en sloten in akker- en graslandgebieden. Voor de overwintering graaft de rugstreppad zich meestal in, maar de soort kan ook overwinteren onder allerlei materialen zoals stenen en afval. De rugstreppad is een echte pionier met een groot dispersievermogen en kan snel nieuwe gebieden koloniseren. Juvenile exemplaren kunnen tot wel vijf kilometer afleggen. Barrières worden daarbij gevormd door bijvoorbeeld wegen of beschoeide watergangen (BIJ12, 2017; RAVON, z.d.). Mogelijk is de waterpartij welke zich bevindt in de bosschage aan de Kleine Bolspolder geschikt voor rugstreppad. De overige watergangen zijn te diep voor de wensen van rugstreppad of bevatten te veel vis. Wel kunnen de werkzaamheden nieuwe voortplantingswateren creëren door bijvoorbeeld insporing van machines of graafwerkzaamheden. Essentieel leefgebied van de rugstreppad is dus niet uit te sluiten in het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op de verblijfplaatsen van de rugstreppad worden behandeld in hoofdstuk 5.2.6.

4.2.1.5 Vissen

In een straal van 2,5 kilometer tot het projectgebied zijn in de afgelopen vijf jaar waarnemingen bekend van de beschermde grote modderkruiper. Overige beschermde vissoorten kunnen worden uitgesloten in het projectgebied op basis van verspreidingsgegevens en habitateisen.

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper leeft in ondiepe wateren met een dikke modderlaag en uitbundige waterplantengroei. Door een gespecialiseerde huid- en darmademhaling (via ingeslikte lucht) kunnen grote modderkruipers overleven in situaties met lage zuurstofgehalten. De soort is in staat om in drooggevallen sloten ingegraven in de modderlaag enige tijd te overleven door gebruik te maken van huidademhaling. (RAVON, z.d.). De waarnemingen van de grote modderkruiper nabij het projectgebied betreffen allen waarnemingen uit het bosgebied ten zuidoosten van Steenberg, op ongeveer één kilometer afstand van het projectgebied. Aangezien de soort hier is waargenomen, is niet uit te sluiten dat de soort zich in de kleinere watergangen waar nabij het projectgebied bevindt. Echter bevatten bijna al deze watergangen weinig tot geen onderwatervegetatie (zie foto's uit paragraaf 4.1). Te zien is dat er niet recent is geschoond, wat er op duidt dat de watergangen niet geschikt zijn voor grote modderkruiper vanwege het permanent ontbreken van een rijk ontwikkelde watervegetatie. De grote modderkruiper kan dus worden uitgesloten in het projectgebied.

4.2.1.6 Vlinders

In een straal van 2,5 kilometer tot het projectgebied zijn in de afgelopen vijf jaar waarnemingen bekend van zowel grote vos als grote weerschijnvlinder. De aanwezigheid van overige beschermde vlindersoorten kan worden uitgesloten op basis van het landelijke verspreidingspatroon en de aanwezige terreinkarakteristieken.

Grote vos

De grote vos leeft met name in vochtige open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande waardbomen. De vlinder overwintert in holle bomen of stapels hout. De eitjes worden door het vrouwtje afgezet op de bovenste takken van hoge, vrijstaande bomen. De waardplanten van deze soort zijn onder andere iep, zoete kers en enkele wilgensoorten (Vlinderstichting, z.d.). De grote vos is een soort die over grote afstanden kan zwerven en in toenemende mate in Nederland wordt gezien. Grotendeels gaat het daarbij om zwerfende dieren. Het projectgebied bevat op diverse locaties, maar voornamelijk in de bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, waardplanten van de grote vos. Daarom kan de soort niet worden uitgesloten uit het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op essentieel leefgebied van de grote vos worden behandeld in hoofdstuk 5.2.7.

Grote weerschijnvlinder

De grote weerschijnvlinder leeft in open plekken in bossen, zoals langs bospaden en bosranden. Als waardplant worden boswilg en grauwe wilg gebruikt, de imago's leven van sap van bloedende bomen. De grote weerschijnvlinder is een weinig mobiele vlinder, maar er liggen soms vele kilometers tussen de boom waar de vlinders vliegen en de plek waar de rups zich ontwikkelt. Daarom zijn er veel waarnemingen buiten het essentiële leefgebied van de soort. De grote weerschijnvlinder zet eieren af hoog in de toppen van wilgen (voornamelijk de boswilg, maar soms ook in de grauwe wilg). De top van deze wilgen moeten volop in de zon staan vanwege de warmte, maar de omgeving moet ook een hoge luchtvochtigheid bevatten. Indien de bomen veel in de wind staan is de luchtvochtigheid onvoldoende. Daarom worden eieren vrijwel altijd in luwe en zonnige locaties zoals inhammen langs brede bospaden afgezet (Vlinderstichting, z.d.). Het

projectgebied bevat op diverse locaties, maar voornamelijk in de bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, waardplanten van de grote weerschijnvlinder. Daarom kan de soort niet worden uitgesloten uit het projectgebied.

Mogelijke consequenties van de ingreep op essentieel leefgebied van de grote weerschijnvlinder worden behandeld in hoofdstuk 5.2.7.

4.2.1.7 Vaatplanten

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het projectgebied waarnemingen bekend zijn van een beschermde vaatplantensoort; de wolfskers. Overige beschermde vaatplanten worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en aanwezige habitat niet verwacht.

Wolfskers

De wolfskers groeit op half beschaduwde, warme open plekken met een humeuze bovenlaag. Van oudsher groeit deze soort op de kap- en brandvlakten en andere natuurlijke open plaatsen in het bos. Ook in de bebouwde kom groeit deze soort soms op braakliggend terrein. Door de verandering in het kapbeleid in Nederland, en met name het uitblijven van het hakhoutbeheer is de soort sterk achteruitgegaan. Wolfskers groeit namelijk alleen op plaatsen waar het strooisel onder invloed van zonlicht afgebroken wordt (FLORON Verspreidingsatlas, z.d.). In de afgelopen tien jaar zijn er in een straal van 2,5 kilometer rondom het projectgebied enkel twee waarnemingen van wolfskers bekend. Beide waarnemingen bevinden zich in het dorp Wouw en zijn opgeschreven als zijnde verwilderd vanuit een privétuin. Verwilderde soorten worden gezien als exoten en zijn daarom niet meer beschermd volgens de Wnb. De verwilderde status en de geïsoleerde waarnemingen duiden er op dat de soort zich niet verder in het projectgebied bevindt en hier dan ook kan worden uitgesloten.

4.2.1.8 Overige fauna en flora

Aanwezigheid van overige beschermde soorten flora en fauna kan op basis van recente waarnemingen, het verspreidingspatroon en terreinkarakteristieken van het projectgebied, uitgesloten worden.

4.2.2 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in tabel 4.3 en die een beschermde status hebben in de Wet natuurbescherming mogelijk voor kunnen komen in het projectgebied. In hoofdstuk 5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 4.3. Mogelijk aanwezige beschermde soorten in de omgeving van het tracé.

Soortgroep	Beschermings regime	Aanwezigheid	Toelichting
Jaarrond beschermde nesten	Artikel 3.1	Mogelijk	Mogelijke jaarrond beschermde nesten in bomen (boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief), mogelijke jaarrond beschermde nesten in gebouwen (huismus) in Kruisland (gierzwaluw) en mogelijke nestlocaties van steenuil en kerkuil op boerenerven.
Algemene broedvogels	Artikel 3.1	Waarschijnlijk	Nesten in bomen, bosschages, struiken en langs oevers van watergangen.

Vleermuizen	Artikel 3.5	Mogelijk	Mogelijke verblijfplaatsen in bomen en/of gebouwen, mogelijke essentiële vliegrouete (Markvlietkanaal en langs Gastelseweg).
Bever	Artikel 3.5	Mogelijk	Mogelijk essentieel leefgebied en verblijfplaatsen in bosschage aan Kleine Bolspolder.
Boommarter	Artikel 3.10	Mogelijk	Mogelijk essentieel leefgebied en verblijfplaatsen in bosschage aan Kleine Bolspolder.
Bunzing, hermelijn en wezel	Artikel 3.10	Mogelijk	Mogelijk essentieel leefgebied en verblijfplaatsen diverse locaties.
Eekhoorn	Artikel 3.10	Mogelijk	Mogelijk essentieel leefgebied en verblijfplaatsen in bosschage aan Kleine Bolspolder.
Alpenwater-salamander	Artikel 3.10	Mogelijk	Mogelijk essentieel leefgebied bosschage aan Kleine Bolspolder
Rugstreeppad	Artikel 3.10	Mogelijk	Mogelijk voorplantingsgebied gehele tracé.
Vlinders	Artikel 3.10	Mogelijk	Mogelijke waardplanten diverse locaties voor grote vos en -weerschijnvlinder.

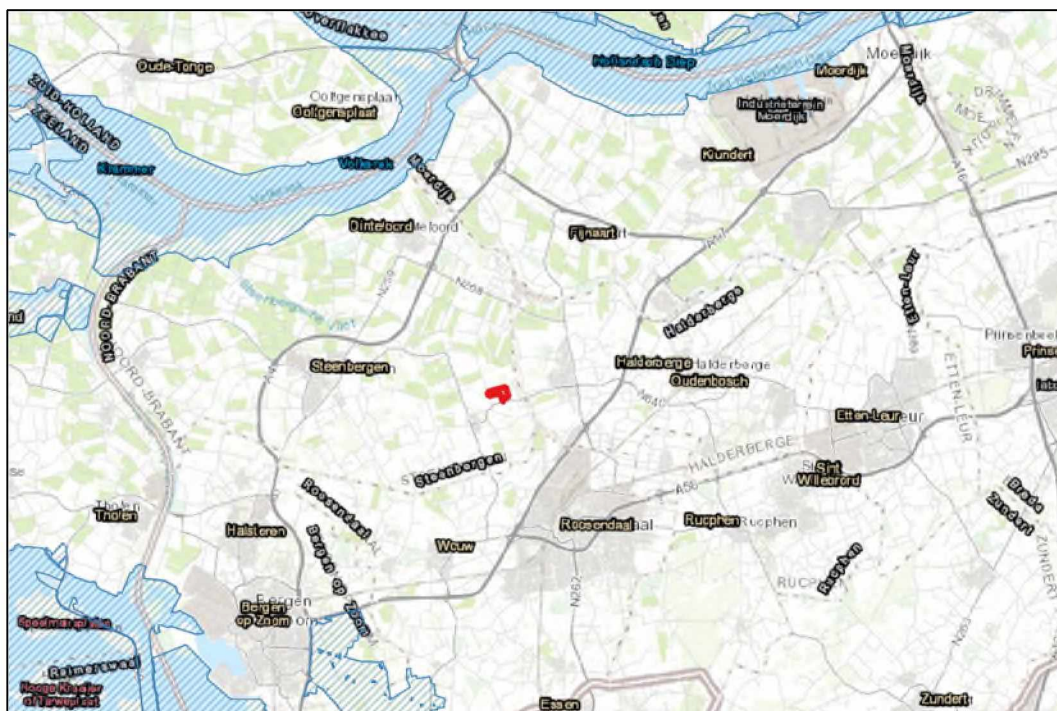
4.3 Beschermde gebieden

4.3.1 Natura 2000-gebieden

Het projectgebied is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Brabantse Wal op circa 8 kilometer ten zuiden van het projectgebied. Overige Natura 2000-gebied zijn gelegen op meer dan 8 kilometer afstand van het tracé (Figuur 4.10).

De Brabantse Wal bestaat uit diverse gebieden die op het grensgebied van het Brabantse hogere zandlandschap en de Zeeuwse kleilandschap van de delta liggen. Het Natura 2000-gebied bevat het Kempense Plateau, beekdalen, struifzandgebieden en meerdere landgoederen met gemengde bossen en landbouwgronden.

Het Natura 2000-gebied "Brabantse Wal" is zowel een Habitatrichtlijngebied als een Vogelrichtlijngebied. De aangewezen habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten voor dit Natura 2000-gebied staan weergegeven in tabel 4.4.

Figuur 4.10. Globale ligging van Het projectgebied (rood) ten opzichte van de omliggende Natura 2000-gebieden (blauw gearceerd) (bron achtergrond: Esri).

Tabel 4.4. Aangewezen habitatstypen, Habitatsrichtlijnsoorten, broedvogels en niet-broedvogels van het Natura 2000-gebied 'Brabantse Wal'.

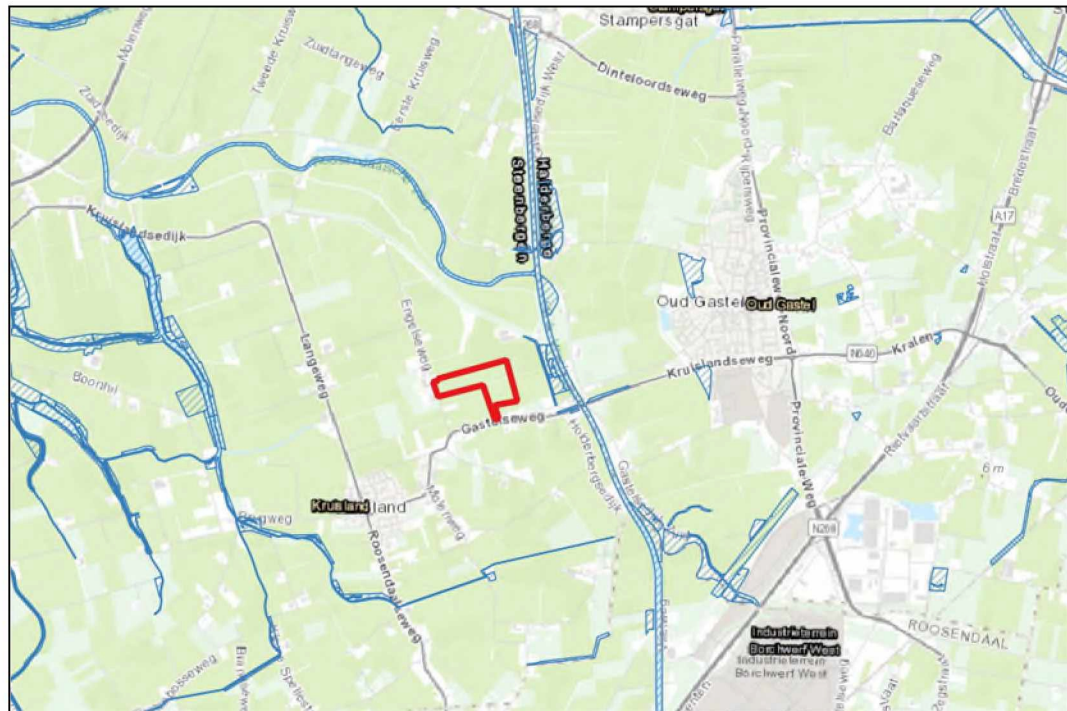
Habitattypen	Habitattypen (2)	Habitatsrichtlijn-soorten	Broedvogels	Niet-broedvogels
Stuifzandheiden met struikhei	Pioniervegetaties met snavelbiezen	Kamsalamander	Dodaars	-
Zandverstuivingen	Beuken-eikenbossen met hulst	Drijvende waterweegbree	Geoorde fuut	
Zwakgebufferde vennen			Wespendief	
Zure vennen			Nachtzwaluw	
Vochtige heiden (hogere zandgronden)			Zwarte specht	
Droge heiden			Boomleeuwerik	

4.3.2 Natuurnetwerk Brabant

Het werkgebied is niet gelegen in een NNB gebied. Het dichtstbijzijnde NNB gebied betreft een strook met het beheertype N12.01, Bloemdijk. Het gebied is gelegen op ongeveer 300 meter van het projectgebied.

Bloemdijken komen vooral in Zeeland voor, soms in Groningen en Friesland en in het rivierengebied. Het gaat meestal om oude dijken (slaperdijken) die bestaan uit kalkhoudende, zandige klei. Ze hebben hun waterkerende functie vaak verloren (niet altijd) en worden extensief

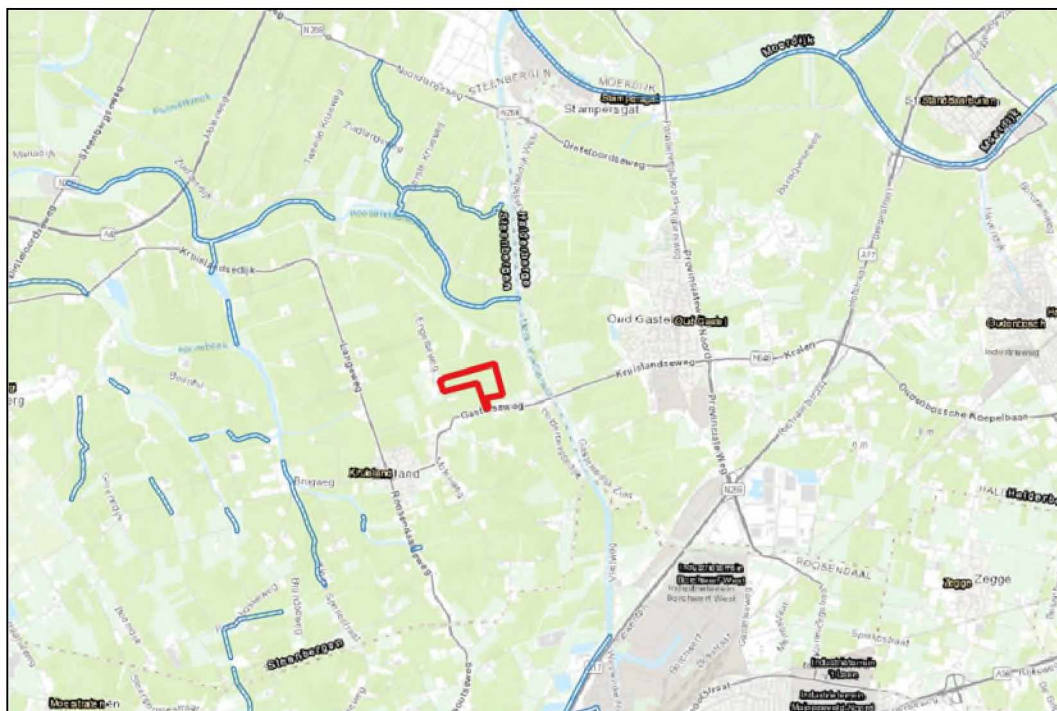
begraasd of gehooïd. Bloemdijken kunnen belangrijke cultuurhistorische monumenten zijn en zijn van belang voor graslanden en struwelen. De variatie en afwisseling kan groot zijn door verschillen in microklimaat, afgetrapte randen langs schapenpaadjes en vochtige stukken aan de voet van de dijk.

Figuur 4.11. Globale ligging van het projectgebied (rood) ten opzichte van NNB (blauw gearceerd) (bron achtergrond: Esri).

4.3.3 Ecologische verbindingszone

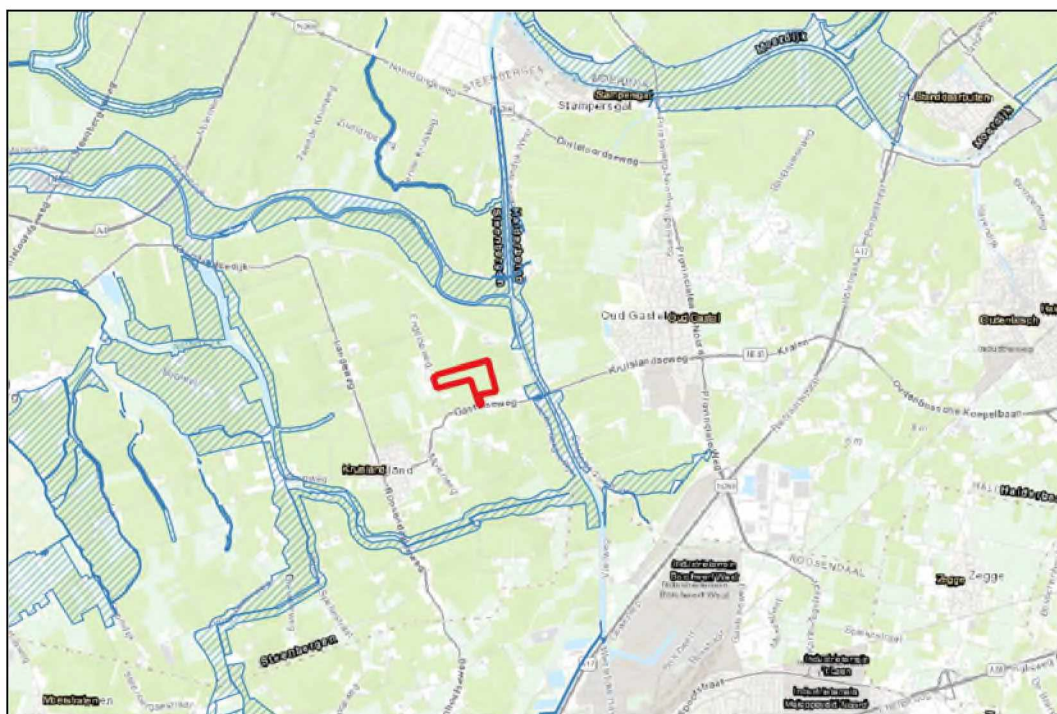
Het projectgebied is niet gelegen in een ecologische verbindingszone. De dichtstbijzijnde ecologische verbindingszone is gelegen op ongeveer 1 kilometer ten noorden van het projectgebied.

Figuur 4.12. Globale ligging van het projectgebied (rood) ten opzichte van de ecologische verbindingszone (blauw gearceerd) (bron achtergrond: Esri).

4.3.4 Groenblauwe mantel

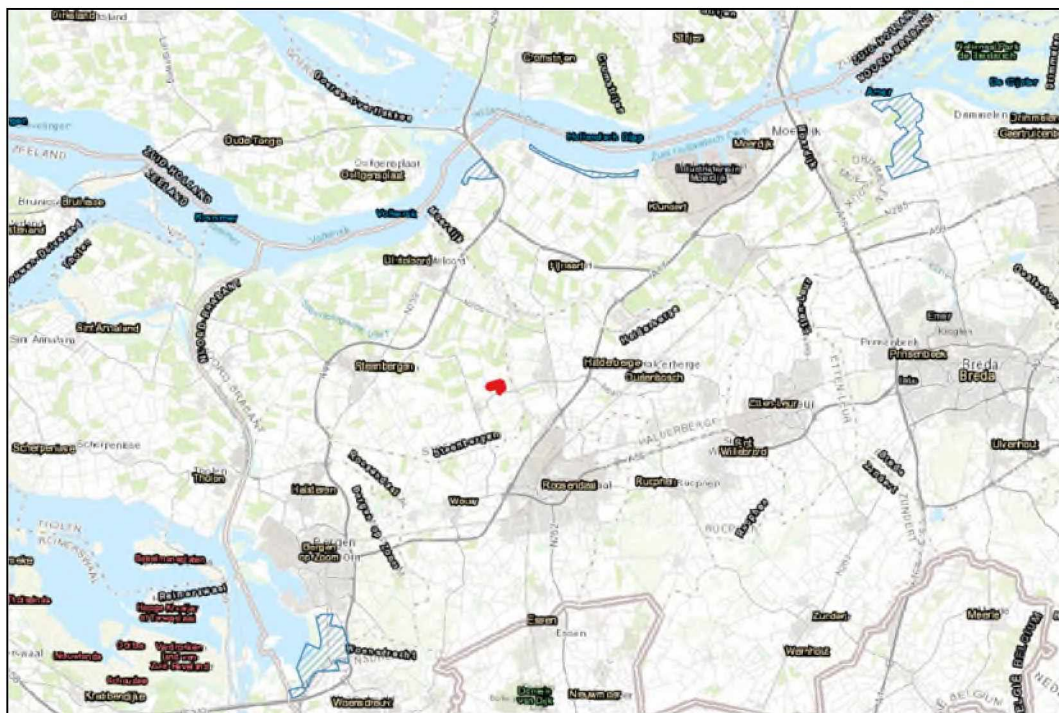
Het projectgebied is niet gelegen in een groenblauwe mantel gebied. Het dichtstbijzijnde gebied met de status groenblauwe mantel bevindt zich op ongeveer 300 meter ten oosten van het projectgebied en betreft hetzelfde gebied als dat aangegeven is in paragraaf “4.3.2 Natuurnetwerk Brabant”.

Figuur 4.13. Globale ligging van het projectgebied (rood) ten opzichte van de groenblauwe mantel (blauw gearceerd) (bron achtergrond: Esri).

4.3.5 Rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten

Het projectgebied is niet gelegen in een rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten (zie figuur 4.14). Het dichtstbijzijnde rust- en foerageergebied voor ganzen en smientengebied is gelegen op ruim 11 kilometer afstand ten noorden van het projectgebied.

Figuur 4.14. Globale ligging van het projectgebied (rode lijn) ten opzichte van rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten (blauw gearceerd) (bron achtergrond: Esri).

4.4 Beschermde houtopstanden

Diverse bomen en bomenrijen in de omgeving van het plangebied vallen onder de beschermde houtopstanden aangezien ze gelegen zijn buiten de bebouwde kom, zich in een rij bevinden van 20 bomen of meer en/of tezamen een oppervlakte van 10 are of meer beslaan.

5 Toetsing

In [paragraaf 5.1](#) is de effectbepaling van het plan gegeven. In [paragraaf 5.2](#) worden de werkzaamheden getoetst aan de soortenbescherming (Wnb). Indien vervolgstappen aan de orde zijn, is dit aangeven in een tekstkader. In [paragraaf 5.3](#) wordt het plan getoetst aan het beschermingsregime van het NNB-gebied en van provinciaal beschermde natuurgebieden en de Wet natuurbescherming (Wnb).

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van de term “verstoring”. Deze term heeft betrekking tot de invloedssfeer welke is bepaald op de verwachte maximale verstoring die de onderhavige werkzaamheden mogelijk hebben op aanwezige natuurwaarden. Hierbij is rekening gehouden met tussenliggende elementen, visuele verstoring, verstoring door geluid, en verstoring door trillingen. De verstoring is per mogelijk aanwezige soort middels expert judgement bepaald aan de hand van deze verstoringseffecten en omgevingselementen, alsmede de gevoeligheid van de betreffende soort op basis van ecologie.

5.1 Effectbepaling plan

Van de volgende aspecten van de werkzaamheden moet het effect op de aanwezige beschermde natuurwaarden bepaald worden:

- het aanbrengen van 10 à 12 waterwinputten;
- het aanleggen van een win-schakel-gebouw;
- het uitvoeren van boringen ten behoeve van het bereiken van het eerste watervoerend pakket (hierbij heeft het winnen van dit water geen invloed op de omliggende waterstand);
- het graven van sleuven (tot maximaal 2 meter onder het maaiveld);
- het aanbrengen van rijplaten en/of andere voorzieningen ten behoeve van het werkverkeer;
- verstoring door een toename van bedrijvigheid voor een nog onbepaalde tijd.

Ten behoeve van de werkzaamheden worden geen bomen, struiken of watergangen aangetast. De uitvoeringsdata van de werkzaamheden zijn vooralsnog onbekend.

5.2 Effecten op beschermde soorten

5.2.1 Vogels

Jaarrond beschermde nesten

De bomen in en rondom het projectgebied zaten op het moment van het veldbezoek volop in het blad, waardoor mogelijk aanwezige jaarrond beschermde nesten gemakkelijk over het hoofd te zien zijn. De bosschages, bomenrijen en de bomen op diverse erven in en rondom het projectgebied zijn mogelijk geschikt voor boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief. Er worden ten behoeve van de werkzaamheden geen bomen aangetast. Dit betekent dat eventueel beschermde nesten van de aangegeven soorten ook onaangestast blijven. Er dient dan nog wel rekening te houden met het voorkomen van verstoring tijdens het broedseizoen. Er wordt dan ook aangeraden niet tijdens het broedseizoen te werken (afhankelijk per soort, ruim gerekend vanaf maart tot en met augustus). Indien dit wel gewenst is dienen de jaarrond beschermde nesten in kaart gebracht te worden tijdens de winterperiode, wanneer het blad van de bomen is en de eventueel aanwezige nesten zichtbaar zijn. Als er nesten worden aangetroffen dient er tijdens het broedseizoen (afhankelijk per soort, ruim gerekend vanaf maart tot en met augustus) gekeken te worden welke soort het nest bewoond en of dit een jaarrond

beschermde nest betreft. Mogelijk is er een ontheffing nodig indien duidelijk is of er nesten aanwezig zijn en door welke soorten deze worden bewoond.

Er zijn in en rondom het projectgebied diverse gebouwen aanwezig welke mogelijk geschikt zijn voor huismus en gierwaluw vanwege voldoende invliegmogelijkheden. Gierwaluw wordt echter wel enkel verwacht in het dorp Kruisland, aangezien de soort niet broedt in open landschap zoals in boerderijen in agrarisch gebied. Binnen het projectgebied zijn ook diverse agrarische bedrijven aanwezig met erven waarop rustige hoekjes met schuren aanwezig zijn welke mogelijk geschikt zijn voor steenuil. Daarnaast heeft een deel van deze agrarische bedrijven mogelijk invliegmogelijkheden voor kerkuil, waardoor ook deze niet uit te sluiten is in het projectgebied. Er zullen ten behoeve van de werkzaamheden geen gebouwen aangetast worden. Ook is de omvang van de ingreep en de afstand tot de potentiële verblijfplaatsen van deze gebouwde soorten voldoende om niet verstorend te zijn. Daarnaast zijn deze urbane soorten een zekere mate van verstoring ook gewend. Verstoring ten opzichte van huismus, gierwaluw, kerkuil en steenuil is dus uitgesloten in het projectgebied.

Algemene broedvogels

Alle inheemse broedvogels zijn tijdens het broeden wettelijk beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Als er ten tijde van de beoogde start van de werkzaamheden vogels in, of binnen de verstoringzone van het projectgebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden totdat de jongen zijn uitgevlogen. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Het verdient daarom altijd de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

Op en rond het tracé zijn tal van mogelijkheden voor algemene broedvogels om tot broeden te komen. Er zijn bomenrijen, bosschages, heggen, struiken, gebouwen, watergangen en akkers aanwezig binnen en direct naast het projectgebied.

Het is nog onbekend wanneer de werkzaamheden zullen plaatsvinden.

Indien de werkzaamheden starten aan het begin van het broedseizoen, dan dienen broedgevallen op het tracé en het bijbehorende verstoringgebied van de werkzaamheden voorkomen te worden. **Deze preventieve maatregelen mogen echter geen negatieve effecten veroorzaken op andere mogelijke aanwezige beschermde flora, fauna en gebieden.** Dit kan doormiddel van diverse opties:

- Het korthouden van vegetatie op graslanden, akkers, oevers en overige locaties waar dit mogelijk is;
- Het plaatsen van stokjes met vogelwerende linten;
- Het verwijderen van nestkastjes in en rondom het projectgebied;

Vanwege de vele opties in de directe omgeving van het werkgebied voor vogels om te broeden, is het onwaarschijnlijk dat de vogelwerende maatregelen zullen helpen. Hierom wordt sterk geadviseerd te werken buiten het broedseizoen, omdat anders de kans groot is dat de werkzaamheden stil gelegd moeten worden in verband met aanwezige broedvogels.

Indien de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen:

- Het plan- en verstoringgebied dient eerst door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd te worden op aanwezigheid van broedvogels;

- Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plan- of verstoringsgebied, worden door de ter zake kundige ecooloog specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt (een deel van) het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot alle nesten, vanuit eigen beweging van de vogels, niet meer in gebruik zijn.

5.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde soorten en staan vermeld in bijlage IV van de Habitatrictlijn. In het kader van de Wet natuurbescherming is daarom een aantal verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen opgesteld die in principe niet overtreden mogen worden door onder andere een ruimtelijke ontwikkeling.

Verblijfplaatsen

In de bomen en gebouwen nabij het projectgebied kunnen diverse soorten vleermuizen hun verblijfplaats hebben. Echter blijven ten behoeve van de werkzaamheden de bomen en gebouwen onaangetast en hiermee de potentiële verblijfplaatsen van de boom- en gebouwbewonende vleermuizen ook. Mogelijk worden de verblijfplaatsen nog wel verstoord worden door toepassing van verlichting ten behoeve van de werkzaamheden. Er wordt aangeraden enkel bij daglicht te werken, maar indien het toch nodig is licht toe te passen dienen effecten op potentiële verblijfplaatsen voorkomen te worden (zie kopje “Mitigatie”).

Vliegroutes

Naast potentiële verblijfplaatsen is het mogelijk dat de bomenrij aan de Gastelseweg en het Markvlietkanaal dienen als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen. Echter blijven de potentiële vliegroutes onaangetast. Mogelijk worden de vliegroutes nog wel verstoord door toepassing van verlichting ten behoeve van de werkzaamheden. Er wordt aangeraden enkel bij daglicht te werken, maar indien het toch nodig is licht toe te passen dienen effecten op potentiële verblijfplaatsen voorkomen te worden (zie kopje “Mitigatie”).

Mitigatie

Om effecten van lichtuitstraling te voorkomen wordt geadviseerd om eventuele verlichting weg te draaien van bomenrijen en watergangen. Dit is zeker noodzakelijk in de schemer en nacht (van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonopkomst) gedurende de actieve periode van vleermuizen (circa 15 april t/m 15 oktober). Dit houdt in dat de verlichting naar beneden gericht dient te zijn en niet naar de omgeving mag uitstralen. Bij voorkeur wordt er bij het plaatsen van verlichting gekozen voor amberkleurige verlichting.

5.2.3 Bever

Mogelijk bevindt er zich essentieel leefgebied langs het Markvlietkanaal voor de bever. Echter zal er niet in dit gebied gewerkt worden. Er zit zelfs nog een aanzienlijke afstand tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal (meer dan 300 meter). Het vernielen van eventueel aanwezige verblijfplaatsen en het verstoren van bever wordt daarom uitgesloten.

5.2.4 Boomarter, eekhoorn en alpenwatersalamander

Mogelijk komen de boomarter, eekhoorn en alpenwatersalamander voor in de bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, aan de Kleine Bolspolder. Echter zal er niet gewerkt worden in deze bosschage. Ook is de afstand van het projectgebied ten opzichte van de bosschage voldoende om verstoring uit te sluiten (minimaal 300 meter). Eventueel foerageergebied of overwinteringsgebied betreft het projectgebied ook niet, aangezien het

enkele bestaat uit intensief beheerde agrarische akkers. Een negatief effect ten opzichte van de potentieel aanwezige boomarter, eekhoorn en alpenwatersalamander is dus uitgesloten.

5.2.5 Bunzing, hermelijn en wezel

Er zijn diverse locaties aanwezig welke mogelijk verblijfplaatsen bevatten van bunzing, hermelijn en/of wezel. Dit betreft de bosschage tussen het projectgebied en het Markvlietkanaal, aan de Kleine Bolspolder, en er zijn diverse boerenerven met voldoende schuilmogelijkheden aanwezig. Aangezien ten behoeve van de werkzaamheden geen bomen, bosschages of gebouwen worden aangetast, is het vernietigen van een verblijfplaats van de kleine marterachtigen uitgesloten. Het is mogelijk dat het foerageergebied van de bunzing, hermelijn en wezel wordt verstoord door de werkzaamheden, maar omdat er in de omgeving voldoende of zelfs betere alternatieven beschikbaar zijn kan het projectgebied niet beschouwd worden als zijnde essentieel. Eventuele verstoring door de werkzaamheden doormiddel van geluid of trillingen op mogelijk aanwezige nabije verblijfplaatsen kan worden uitgesloten vanwege de tussenliggende elementen zoals agrarische percelen, watergangen en de infrastructuur met bijbehorend verkeer. Een negatief effect op de mogelijk aanwezige kleine marterachtigen is dus uitgesloten.

5.2.6 Rugstreepad

Mogelijk bevindt er zich voortplantingshabitat van de rugstreepad in een waterpartij in een bosschage aan de Kleine Bolspolder. Echter zal er niet gewerkt worden in deze bosschage en is aantasting van het voortplantingsbiotoop op deze locatie dus uitgesloten. Wel is het mogelijk dat er door de werkzaamheden nieuw geschikt habitat ontstaat. Nieuw geschikt habitat bestaat in het voorjaar en de zomer uit regenplassen of andersoortig klein stilstaand water, wat gebruikt kan worden voor voortplanting. Nieuw geschikt habitat bestaat in de zomer en het najaar uit vergraven zandhopen, welke gebruikt kunnen worden voor overwintering. Tijdens de werkzaamheden dient voorkomen te worden dat dergelijke situaties ontstaan. Dit kan door insporing te voorkomen, eventuele plassen te dempen of leeg te pompen en zandhopen te verwijderen of af te zetten met amfibiewerende schermen in de zomer en het najaar.

5.2.7 Grote vos en grote weerschijnvlinder

Voor zowel grote vos als grote weerschijnvlinder zijn er nabij het projectgebied waardplanten aanwezig. De soorten kunnen daarom beide niet worden uitgesloten uit het projectgebied. Echter worden ten behoeve van de werkzaamheden geen bomen, struiken of houtwallen aangetast en zullen eventueel aanwezige waardplanten niet aangetast worden. Een negatief effect op mogelijk aanwezig essentieel leefgebied van grote vos en grote weerschijnvlinder is daarom uitgesloten in het projectgebied.

5.3 Effecten op beschermde gebieden

5.3.1 Effecten op Natura 2000-gebieden

Het projectgebied is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Brabantse Wal gelegen op circa 8 kilometer afstand tot het projectgebied. Gezien de afstand en de aanwezigheid van tussenliggende afscherpende elementen kunnen effecten door storingsfactoren zoals verdroging, versnippering, of verstoring door geluid, licht en trillingen op voorhand worden uitgesloten. Negatieve effecten van verzuring en vermessing ten gevolge van stikstofdepositie via de lucht kunnen niet op voorhand uitgesloten worden. Voor effecten door verzuring en vermessing door N-depositie dient een AERIUS berekening te worden uitgevoerd.

5.3.2 Effecten op het Natuurnetwerk Brabant (NNB) en Groenblauwe Mantel

Voor een NNB-gebied geldt dat de wezenlijke waarden en kenmerken van dat gebied niet aangetast mogen worden. Als ecologische (wezenlijke) waarden en kenmerken van een NNB-gebied gelden de omvang, de verbindende functie en de kwaliteit in de vorm van de natuurbeheertypen zoals vastgelegd op de beheertypenkaart en de ambitiekaart van het natuurbeheerplan. Deze maatregelen omvatten ook de bescherming van de Groenblauwe Mantel. De werkzaamheden vinden niet plaats in een NNB gebied of een Groenblauwe mantel. Noord Brabant hanteert externe werking op NNB gebieden. Dit houdt in dat ook werkzaamheden buiten deze gebieden geen negatief effect mogen hebben op de waarden en kenmerken van de NNB gebieden. De afstand tot het dichtstbijzijnde gebied, welke zowel een NNB gebied als een Groenblauwe mantel gebied betreft, is ongeveer 300 meter. Er zal ten behoeve van de werkzaamheden voor zover bekend niet geheid worden. Ook zullen de boringen geen trillend effect hebben op de NNB gebieden nabij het projectgebied. Echter is nog onbekend waar de route van het werkverkeer langs zal gaan. Dit kan mogelijk invloed hebben betreft trillingen op het NNB gebied. Daarnaast wordt mogelijk dit NNB gebied verstoord door verlichting en een toename van bedrijvigheid welke komen kijken bij de werkzaamheden. In een verdere uitwerking van de voorgenomen werkzaamheden kan duidelijk worden of er effecten zullen zijn op het NNB gebied. Er dient dan contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag over de invloeden van de werkzaamheden op de nabij gelegen NNB gebieden.

5.3.3 Effecten ecologische verbindingzone

Het projectgebied is niet gelegen in een gebied welke wordt beschouwd als ecologische verbindingzones. Het dichtstbijzijnde gebied ligt op 1 kilometer afstand van het projectgebied. Eventuele invloeden door de werkzaamheden zoals het veranderen van de waarden en kenmerken van de ecologische verbindingzone kunnen dus worden uitgesloten.

5.3.4 Effecten rust- en foerageergebied ganzen en smienten

Het projectgebied is niet gelegen in een rust- of foerageergebied voor ganzen en smienten. Het dichtstbijzijnde gebied is gelegen op meer dan 11 kilometer van het projectgebied. Een negatief effect op deze gebieden kan dus worden uitgesloten.

5.4 Effecten op houtopstanden

Het projectgebied bevat mogelijk beschermde houtopstanden in het kader van de Wet natuurbescherming. Echter worden ten behoeve van het project geen bomen of struiken aangetast en blijven eventuele houtopstanden onaangetast. Een negatief effect ten opzichte van de mogelijk aanwezige houtopstanden is daarom uitgesloten.

6 Bronnen

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (z.d.). Informatiepagina Natura 2000-gebieden. Geraadpleegd van <https://www.natura2000.nl/>

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. SOVON, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.

Vlinderstichting (z.d.). Informatiepagina's soorten. Geraadpleegd van <https://www.vlinderstichting.nl/libellen/>

Zoogdiervereniging (z.d.). Informatiepagina's soorten. Geraadpleegd van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/>

FLORON (z.d.). Informatiepagina's soorten. Geraadpleegd van <https://www.verspreidingsatlas.nl/>

RAVON (z.d.). Informatiepagina's soorten. Geraadpleegd van <https://www.ravon.nl/Soorten/>

NDFF (Nationale Databank ^{5.1.2.e} en Fauna). Geraadpleegd 15 september 2023.

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijk kader

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten. Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel B en C van deze Bijlage.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

Artikel 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
  - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
  - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
  - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Tabel A. Soorten die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren <i>landzoogdieren</i>	hamster
	geelbuikvuurpad		otter
	heikikker		bever
	kamsalamander		hazelmuis
	knoflookpad		lynx
	rugstreppad		noordse woelmuis
	vroedmeesterpad		wilde kat
	poelkikker		wolf
Dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren <i>vleermuizen</i>	baardvleermuis
	apollovlinder		bechsteins vleermuis
	boszandoog		bosvleermuis
	donker pimperlblauwtje		brandts vleermuis
	grote vuurvlinder		franjestaat
	pimperlblauwtje		gewone grootoorvleermuis
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis
	zilverstreephoibeestje		grote hoefijzerneus
Haften	oeveraas		grote rosse vleermuis
			ingekorven vleermuis
Kevers	brede geelrandwaterroofkever		kleine dwergvleermuis
	gestreepte waterroofkever		kleine hoefijzerneus
	juchtleerkever		laatvlieger
	vermiljoenkever		meervleermuis
Libellen	mercurwaterjuffer		mopsvleermuis
	bronslibel		noordse vleermuis
	gaffellibel	rosse vleermuis	
	gevlekte witsnuitlibel	ruige dwergvleermuis	
	groene glazenmaker	tweekleurige vleermuis	
	noordse winterjuffer	vale vleermuis	
	oostelijke witsnuitlibel	watervleermuis	
	rivierrombout	gewone dwergvleermuis	
	sierlijke witsnuitlibel		
Nachtvlinders	teunisbloempijlstaart	Zoogdieren <i>zeezoogdieren</i>	walrus
Reptielen	Dikkopschildpad, kemp's zeeschildpad, lederschildpad, soepschildpad		Bultrug, gewone vinvis
	gladde slang		bruinvis dwergpotvis
	muurhagedis		gestreepte dolfijn
	zandhagedis		gewone dolfijn
Sporenplanten	geel schorpioenmos		gewone spitsdolfijn
	tonghaarmuts		grijze dolfijn
	kleine vlotvaren		kleine zwaardwalvis
Vissen	steur		narwal
	houting		orka
Weekdieren	bataafse stroommossel		tuumelaar
	platte schijfhoen		witflankdolfijn, witsnuitdolfijn
Zaadplanten	liggende raket, zomerschroeforchis		noordse vinvis, potvis
	drijvende waterweegbree		butskop
	groenknolorchis		dwergvinvis
	kruiend moerasscherm		griend, witte dolfijn
		spitsdolfijn van gray	

Tabel B. "Overige Soorten" onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a.

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	Alpenwatersalamander	Vissen	Beekdonderpad
	Bruine kikker*		Beekprik
	Gewone pad*		Elrits
	Kleine watersalamander*		Europese rivierkreeft
	Meerkikker*		Gestippelde alver
	Middelste groene kikker*		Grote modderkruiper
	Vinpoetsalamander		Kwabaal
	Vuursalamander		
Dagvlinders	Aardbeivlinder	Zoogdieren	Aardmuis*
	Bosparelmoervlinder		Boommarter
	Bruin dikkopje		Bosmuis*
	Bruine eikenpage		Bunzing**
	Donker pimperlblaauwtje		Damhert
	Duinparelmoervlinder		
	Gentiaanblaauwtje		
	Grote parelmoervlinder		Dwergmuis*
	Grote vos		Dwergspitsmuis*
	Grote vuurvlinder		Edelhert
	Grote weerschijnvlinder		Eekhoorn
	Iepenpage		Egel*
	Kleine heivlinder		Eikelmuis
	Kleine ijsvogelvlinder		Gewone bosspitsmuis*
	Kommavlinder		Gewone zeehond
	Pimperlblaauwtje		Grote bosmuis
	Sleedoornpage		Grijze zeehond
	Spiegeldikkopje		Haas*
	Veenbesblaauwtje		Hermelijn**
	Veenbesparelmoervlinder		Huisspitsmuis*
Veenhooibeestje	Konijn*		
Veldparelmoervlinder	Molmuis		
Zilveren maan	Ondergrondse woelmuis*		
Reptielen	Adder	Ree*	
	Hazelworm	Rosse woelmuis*	
	Levendbarende hagedis	Steenmarter	
	Ringslang	Tweekleurige bosspitsmuis*	
Libellen	Beekkrombout	Veldmuis*	
	Bosbeekjuffer	Veldspitsmuis*	
	Donkere waterjuffer	Vos*	
	Gevlekte glanslibel	Waterspitsmuis	
	Gewone bronlibel	Wezel**	
	Hoogveenglanslibel	Wild zwijn	
	Kempense heidelibel	Woelrat*	
	Speerwaterjuffer		
		Kevers	Vliegend hert

Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Holland en Noord-Brabant, vrijgesteld. In Limburg is daarnaast de molmuis vrijgesteld, in Friesland de steenmarter en in Noord-Brabant het wild zwijn. Voor Limburg geldt dat in bepaalde perioden van het jaar de hazelworm, levendbarende hagedis, steenmarter en de eekhoorn vrijgesteld zijn.

Tabel C. "Overige Soorten" onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c.

Soortgroep	Nederlandse naam	Nederlandse naam	Nederlandse naam
Planten	Akkerboterbloem	Groensteel	Roggelelie
	Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rood peperboompje
	Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Rozenkransje
	Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Ruw parelzaad
	Berggamander	Honingorchis	Scherpkruid
	Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Schubvaren
	Blaasvaren	Kalketrip	Schubzegge
	Blauw guichelheil	Karhuizeranjer	Smalle raai
	Bokkenorchis	Karwijselie	Spits havikskruid
	Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Steenbraam
	Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stijve wolfsmelk
	Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Stofzaad
	Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere distel
	Breed wollegras	Knollathyrus	Tengere veldmuur
	Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Trosgamander
	Dennenorchis	Korensla	Veenbloembies
	Dreps	Kranskarwij	Vliegenorchis
	Echte gamander	Kruiptijm	Vroege ereprijs
	Franjementiaan	Lange zonnedaauw	Wilde averuit
	Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde ridderspoor
	Geplooid vrouwenmantel	Moeragamander	Wilde weit
	Getande veldsla	Muurbloem	Wolfskers
	Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zandwolfsmelk
	Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zinkvooitje
	Gladde zegge	Pijlscheefkalk	Zweedse kornoelje
	Groene nachtorchis		

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstellingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Provinciale Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies.

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
3. Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel D worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrictlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel D. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10).

	Ontheffingsgronden	Artikel 3.1	Artikel 3.5	Artikel 3.10
		Soorten van de Vogelrichtlijn	Soorten van de Habitatrictlijn, Bonn & Bern	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3	Opsomming van: volksgezondheid en openbare veiligheid	X	X	X
	veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
	ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk).

De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het NatuurNetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het NatuurNetwerk Nederland (NNN).

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Natuurtoets

Aanleg waterwingebied Kruisland
projectnummer 0485104.100
21 september 2023 revisie 00
Brabant Water N.V.

Overgangsrecht

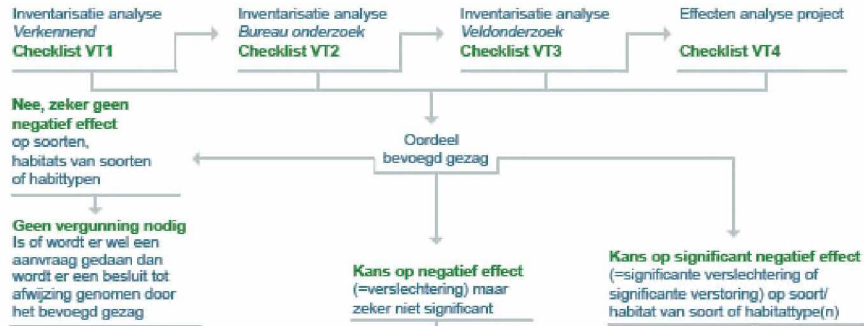
In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen (negatieve) negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoets een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

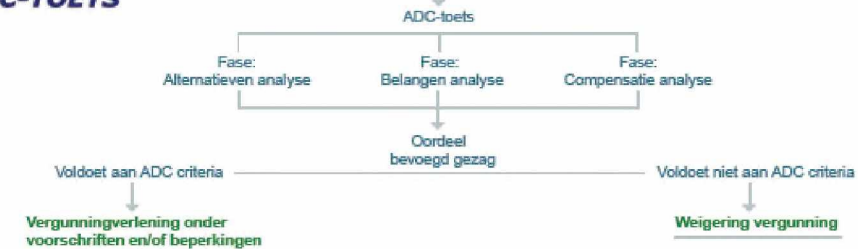
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

www.anteagroup.nl